

TEXTOS RECUPERATS

Les relíquies dels Sants Màrtirs de Vilassar de Mar

Presentem avui aquest article publicat a la revista vilassarenca *L'Ona* (any II, núm. 21, pàgs. 4 i 5, Vilassar de Mar, 30 d'abril de 1927), l'autor del qual —i en demano perdó— m'és, de moment, força desconegut, per més que he fet passos per esbrinar la seva personalitat (però es veu que no suficients). Només en sé que mossèn **PAU VINYOLAS i TORRAS**, fill d'un carreter oriünd de Cabriels resident al carrer de Sant Josep de la nostra població, va néixer el dia 14 de juny del 1877. Cap al tombant de segle —almenys entre 1898 i 1902, anys que fins ara he pogut consultar— el trobem escrivint força assíduament a la revista *La Costa de Llevant* —periòdic comarcal d'Unió Catalanista— abundor d'articles de tema religiós, catalanista, històric, reportatges, etc. Pel que es desprèn del que diu el propi mossèn Vinyolas en el darrer apartat d'aquest reportatge d'avui, pot ser que també hagués escrit alguns articles al diari barceloní *El Correo Catalán* (quan hi hagi ocasió caldrà esbrinar-ho). Segons documentació de l'Arxiu Diocesà de Barcelona, mossèn Vinyolas va ser adscrit a les parròquies barcelonines de Sant Gervasi des del 1914 fins al 1927, i de Santa Maria de Gràcia a partir d'aquest any. Devia morir el 1930.

Pel que fa al present article, malgrat que personalment ens sembla que n'hi ha un abús, hem respectat les inicials majúscules i la cursiva de moltes paraules. Les notes de peu de plana són del propi mossèn Vinyolas. Les separacions entre apartats són així a l'original.

Les dues fotografies són reproduïdes de la *Monografia* de Lluís Guardiola, capítol «Les relíquies dels Sants Màrtirs», i van ser tirades expressament per a aquella obra per Pau Galbaný a començos dels anys cinquanta.

D'aquesta introducció estant, faig una crida a tothom qui pugui proporcionar informació referent en aquest per ara misteriós mossèn Pau Vinyolas i Torras. —BAS.

Existeixen en les Parròquies de Sant Genís i de Sant Joan de Vilassar (Barcelona) unes Relíquies venerables, les *Relíquies dels Sants Màrtirs de Vilassar*, a les quals aquests dos pobles honoren solemnement cada any, el dia 29 d'abril i el dia 25 de juny respectivament.

*
* *

La tradició, bon tros confosa per efecte dels anys transcorreguts des de les respectives donacions d'aquestes santes Relíquies, ha estat causa que la bona fe del poble, més que res més, hagi confós també l'origen de les mateixes Relíquies, i que s'hagi arribat a creure que les Relíquies que hi ha a Vilassar de Mar, i que es veneren el dia 25 de juny, foren extretes dels Reliquiaris de Sant Genís de Vilassar.

*
* *

Això, però, no és pas veritat: Les Relíquies de Vilassar de Dalt varen ser trobades a Càller (Sardenya), per l'Ihm. Sr. Arquebisbe d'aquella ciutat D. Francesc d'Esquivel, durant els anys de 1614 a 1621, entre les runes de diverses Esglésies de la mateixa ciutat, i donades per aquest Prelat a En Salvador Riera, servent del virrei de Sardenya, D. Alfons d'Erill, i fill de dita vila de Sant Genís de Vilassar.

Traslladades aquestes Santes Relíquies des de Càller al nostre Principat, per mar, diu la tradició que va sorprendre al vaixell que les duia una tempesta, i que foren desembarcades a la platja del que aleshores era el nostre *Veïnat de Mar*, i que avui es diu *Vilassar de Mar*, i deixades de moment,

per a la seva guàrdia, en una casa pairal isolada i quasi ranera del mar, d'allà prop, portant-les poc temps després solemnement a la Parròquia de Sant Genís de Vilassar, matriu del nostre *Veïnat de Mar*, que ens ocupa, a la qual Parròquia les va cedir En Riera el 28 de gener de l'any 1624.

*
* *

Les aHudides *Relíquies dels Sants Màrtirs* que hi ha a la Parròquia de Vilassar de Mar, foren extretes de Roma, i donades pel Sr. Bisbe de Porto, Cardenal i Vicari General del Papa, a Fra Francesc de Sant Maties, Carmelita Descalç, el dia 16 de setembre de 1757, i aquest Fra va fer-ne donació a la Capella de Sant Joan Baptista, *sita in Vicinatu de Vilassar de Mar*, de la Parròquia de Sant Genís de Vilassar, de la Diòcesi de Barcelona.

*
* *

És, doncs, ben diferent la procedència de les *Relíquies dels Sants Màrtirs* d'aquestes dues poblacions, rodolant per això per terra la creença que encara hi pugui haver tal volta entre el poble respecte de la identitat d'origen de les mateixes *Relíquies*.

*
* *

El que sí és veritat, és que als del *Veïnat de Mar* els foren cedides algunes d'aquestes *Relíquies* procedents de Càller, en memòria d'haver estat elles desembarcades a la nostra platja, i aquestes *Relíquies* són, indubtablement, les que avui dia

hi ha encara a *Ca l'Alsina*, (a) «*Mir*» o «*Mi*», on, segons la tradició, foren guardades les *Relíquies* que dit Riera va portar de Càller.

*
* *

Del testimoni de persones velles de Vilassar de Mar que encara se'n recorden ben bé, i de la tradició servada en la família dels propis interessats de *Ca l'Alsina*,¹ sembla poder-se'n deduir amb certesa indubtable, que la predita *Capella de Sant Joan Baptista*, on el Rector de Vilassar de Dalt baixava a dir Missa els diumenges i dies de guardar, per ésser aleshores Capella de la demarcació o terme Parroquial de Sant Genís de Vilassar, era enclavada o erigida dins del mateix casal que aquella família dels *Alsina* (a) «*Mir*» o «*Mi*» posseïa llavors al lloc que avui anomenem la *Plaça Nova*,² i que de la mateixa Capella n'eren custodis dits *Alsina* (a) «*Mir*» o «*Mi*». La qual cosa ens dóna peu a creure raonadament, que les *Relíquies* que té aquesta família eren venerades a l'esmentada Capella, i que són legítimes, amb tot i no saber-se ara on para la seva autèntica.³ Per altra part, aquestes *Relíquies* vénen estojades amb una forma molt semblant a algunes altres *Relíquies* d'aquests *Sants Màrtirs* que hi ha a Vilassar de Dalt; el qual bé es pot dir que és un nou motiu de creença a favor de la seva autenticitat.⁴

*
* *

Les tals *Relíquies* servades a *Ca l'Alsina* (a) «*Mir*» o «*Mi*», són recloses dins d'un *Reliquiari* de fusta d'estil barroc. Aquest *Reliquiari* té dues cares, en una de les quals, o sigui, a l'anvers o a la cara del davant, hi ha un os blanc, d'uns quatre centímetres de llarg per tres centímetres d'ample, el qual os, que resta molt ben conservat, porta al mig d'ell una llegenda que diu: «*S. Màrtirs. d. Vilassar*».

D'igual característica que aquest os primer, són dos ossos més que hi ha a cada costat seu, un dels quals ossos té també, si fa o no fa, la mateixa alçada, tenint l'altre os restant uns dos centímetres i mig aproximadament.

*
* *

Al revers o al darrere d'aquest *Reliquiari*, s'hi veu una estampeta de Santa Elena,⁵ voltada de vuit petits cercles, cadascun dels quals conté una partícula, amb una llegenda que la rodeja, i que porta el seu nom respectiu. Aquests noms són els de *Sant Víctor Màrtir*, *Sant Juvenal*, *Santa Teresa Verge* (té la llegenda molt borrosa), *Agnus Dei* (hi falta), *Sant Victori Màrtir*, *Sant Roman Màrtir*, *Pedra del Camp Damascè* i *Pedra del Mont Tabor*. La partícula de l'*Agnus Dei* hi falta, per haver caigut anys anere aquest *Reliquiari*, i haver-se perdut sens dubte aleshores aquesta partícula.

*
* *

1. Aquestes persones, o per millor dir, la major part d'elles, avui ja són difuntes (A. C. S.).

2. Ens balla pel cap, que en la nostra adolescència llegírem documentalment, que l'antiga casa pairal de *Can «Mir»* o «*Mi*», fitada en aquesta Plaça, i les terres de la qual avui té el Municipi de Vilassar de Mar per virtut d'un traspàs atorgat per En Jeroni Alsina, restava vinculada amb un fideïcomís primogenial inalienable.

3. Com diem més avant, elles varen ésser autenticades, amb la data del 14 de març de l'any 1917, per l'Excm. Sr. Bisbe de Barcelona Dr. D. Enric Reig i Casanova.

4. Per virtut de la reconeixença i autenticació episcopals de l'any 1917, ara ja no roman cap dubte sobre aquesta autenticitat.

5. S'explica la inclusió d'aquesta estampeta dins d'aquest *Reliquiari*, tenint en compte la gran devoció popular d'aquesta contrada a *Santa Elena d'Agell*, del terme veí de Cabrera de Mataró, i d'origen antiquíssim.

Mort intestat en Jeroni Alsina, Q. A. C. S., qui era oncle del sotasignat, i que, com a successor de la primogenitura de l'entroncament familiar *Mir-Alsina*, posseïa les *Relíquies dels Sants Màrtirs de Vilassar* pertanyents a *Can «Mir»* o «*Mi*», foren aquestes *Relíquies* examinades i autenticades sota la cura de l'Excm. i Il·lm. Sr. Bisbe de Barcelona Dr. Don Enric Reig i Casanova, als 14 de març de l'any 1917, a instància de l'infrascrit; i el seu *Reliquiari*, que ja restava bastant malmès, fou esplèndidament restaurat en aquesta data, a despeses de la piadosa i devota senyora Tomasa Alsina vídua d'Alsina, filla d'aquesta població, essent-hi reposades acuradament les predites *Relíquies* per Mossèn Josep Mas i Domènech, fill d'aquesta contrada, i delegat per això pel mateix Excm. Sr. Bisbe Dr. Reig i Casanova.

Retornades seguidament a Vilassar de Mar pel qui sotasigna, foren lliurades aquestes venerables *Relíquies*, pel mateix, al fill primogènit d'En Jeroni Alsina, En Josep Alsina i Torres, qui les posseeix actualment a la seva llar, sota el pacte de substitució primogenial agnàtica i perpètua, estipulat verbalment amb els seus germans Pau i Nicolau.

*
* *

En obrir la «*teca*» del *Reliquiari* de *Can «Mir»* o «*Mi*», de referència, per tal d'examinar i d'autenticar aquestes seves precioses *Relíquies* i de restaurar-lo, es despregueren involuntàriament algunes *partícules* de les mateixes *Relíquies*, les quals no fou possible reposar al seu lloc, essent, però, elles autenticades per l'Excm. Senyor Bisbe de Barcelona sobre-dit, i donades, dins d'unes «*teques*» d'argent acuradament segellades, al subscriptor del present, qui féu ofrena d'una d'aquestes «*teques*» a la generosa senyora Vídua d'Alsina esmentada, en penyora d'agraïment per la indicada restauració d'aquest *Reliquiari* per ella costejada, donant també una altra «*teca*» a la virtuosa senyora Francisca Roca, Q. A. C. S., per la seva ajuda en aquesta bona obra.

Ultra aquestes cessions fetes, té d'aquestes *partícules* dels *Sants Màrtirs de Vilassar*, el sotasignat, qui n'ha donades, demés, una «*teca*» d'argent a la seva Parròquia nadiua, per tal que puguin venerar-les-hi perpètuament i pública tots els vilassarencs,⁶ i a les Germanes Terciàries Franciscanes del Pare Boldú, d'aquest poble, una altra «*teca*», col·locada dins d'un ben obrat *Reliquiari* d'argent, per la seva edificant, fruïtera i constant labor o acció educadora, cultural i moralitzadora dintre d'aquesta població nostrada.

*
* *

Altrament, de les *Relíquies dels Sants Màrtirs de Vilassar*, cedides per En Salvador Riera a la Parròquia de Sant Genís de Vilassar, el dia 28 de gener de l'any 1624, n'hi ha a Vilassar de Mar, gràcies a la munificència piadosa de dit Mossèn Josep Mas i Domènech, autor de la més acurada i més ben documentada monografia històrica d'aquests *Sants Màrtirs*, qui ha donat algunes partícules d'aquestes preuades *Relíquies* a la nostra Parròquia de Sant Joan de Vilassar, estojades dintre d'un artístic *Reliquiari*.

Ha donat també Mossèn Mas algunes d'aquestes partícules, amb «*teques*» d'argent, al sotasignat, i aquest ha fet present d'una de les tals «*teques*» a la Capella del *Casal de Curació* del nostre poble, per mitjà dels consorts senyor Lluís

6. Hom ignora, si, després de la seva acceptació, la qual fa almenys dos anys, i amb correspondència a la nostra voluntat donant, aquestes venerables partícules han estat exposades alguna vegada al culte públic.

Jover i Castells, i senyora Maria Vidal i Casacuberta (q. a. C. s.), fundadors i costejadors benemèrits d'aquest *Casal*, i donadors caritatius d'ell a la mateixa població pairal nostrada, d'una altra «teca» en aquests honorables consorts, agraint-los la seva esplèndida erecció i donatiu d'aquest edifici benèfic, i d'una altra «teca» al seu molt estimat amic l'advocat vilassarenc, En Felip Julià i Comas, com a mostra d'un afecte especial a ell i a la seva família.

*
* *

Les *Relíquies dels Sants Màrtirs* que des de l'any 1757 hi ha a la Parròquia nostrada de Sant Joan de Vilassar de Mar i que molta gent del poble ha vingut confonent amb les *Relíquies* de Vilassar de Dalt i amb les de *Can «Mir»* o «*Mi*», atribuint-los identitat d'origen, hi foren traslladades, però, després de la seva referida donació feta per Fra Francesc de Sant Maties, un cop quedà edificada l'Església Parroquial actual,⁷ i són les *Relíquies* dels benaventurats *Sant Innocenci*, *Sant Reparat*, *Sant Mansuet* i *Santa Espesiosa*, alguna de les

quals resta guardada o estotjada dins d'un *Reliquiari* barroc de fusta, daurat i autènticament segellat, venerat cada any en aquest poble nadiu nostre, el dia segon de la seva festa major, que s'escau el 25 de juny.

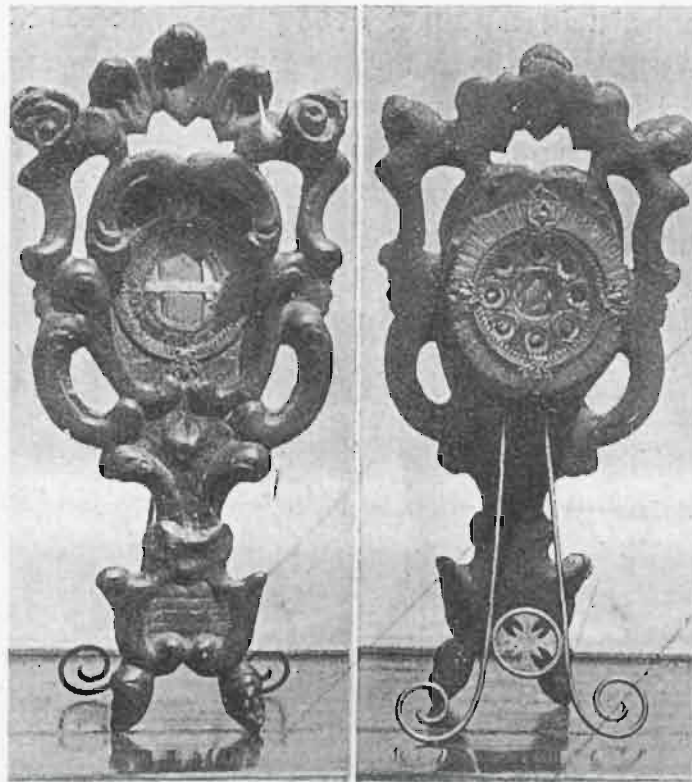
*
* *

Aquest brevilloqui històric va ésser publicat a «*El Correo Catalán*», de Barcelona, abans de l'autenticació esmentada de les *Relíquies dels Sants Màrtirs de Vilassar* pertanyents a la família de *Ca l'Alsina* (a) «*Mir*» o «*Mi*»,⁸ i ha estat corregit i augmentat per tal d'estampar-lo a L'ONA, a petició de la Direcció i Administració d'aquest periòdic vilassarenc, amb esperit de pietat i de devoció, i sense intenció ni caire polític de cap mena.

Lloats sien per sempre els *Sants Màrtirs de Vilassar!*

MN. PAU VINYOLAS I TORRAS, PREV.

Barcelona, abril de 1927.

Vistes de l'anvers i del revers del reliquiari de Can Mi.

7. Ens sembla recordar, que en un dels nostres regiraments i exàmens de documents vells, vàrem llegir, ja fa bastants anys, que les terres ocupades per aquesta Església Parroquial i per la seva Rectoria i Plaça (abans cementiri aquesta darrera) annexos, foren cedides per la família dels Moja, amb pacte reversional.

8. Ha vingut essent pràctica tradicional i anyal d'aquesta família, l'exposició pública d'aquestes preuades Relíquies en la seva llar, durant nou dies comptadors des de la diada de la festa d'aquests gloriosos Sants Màrtirs, amb el concurs dels fidels, els quals els han vingut honorant, fent-los devotes novenes, i portant-los ciris, flors i altres ofrenes.

*Fotografia representant a Joan Matamala Barba (dret) i Antonio Barba (assegut) a la coberta d'un veler.
 Al revers hi ha la inscripció: «A mi amigo Juan Matamala. Mayo 8/94. Trujillo Honduras», i signat Raesch (la signatura no es llegeix bé).
 Donació feta al Museu de la Marina de Vilassar, juntament amb dues fotografies més, per la senyora Maria-Teresa Matamala Sust, el dia 7 de juliol d'enguany.*

SINGLADURES

Buñollet del Museu de la Marina de Vilassar

Número 16 - Setembre de 1993

Edita: **Museu de la Marina de Vilassar**
 «Sèria del Reialotge»
 Av. Eduard Ferrés i Puig s/n
 08340 VILASSAR DE MAR (El Maresme)
 Impressió: Oikos-Tau - Vilassar de Mar